

T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

Prof. Dr. Ali YILMAZ

Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları; no 110, Sivas, 275s.

Kitap İsteme Adresi: Cumhuriyet Üniversitesi,
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, 58140, SİVAS

2008
SİVAS

ÖNSÖZ

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), bir projenin hazırlanmasında planlanan faaliyetin yada projenin gerçekleştirilmesi ve uygulanması aşamalarında, ortaya çıkması olası etkilerin ve bu etkilerin olası sonuçlarının önceden kestirilmesi işlemlerinin tümüdür. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesi, çevre sorunlarına yol açabilecek bir faaliyetin gerçekleştirilmesinden önce, tüm kurum, kuruluş ve işletmelere, öngörülen faaliyete ilişkin bir "Çevresel Etki Değerlendirme Raporu" hazırlama yükümlülüğünü getirmektedir. Bu raporda çevreyi etkileyebilecek her türlü etkinin göz önünde bulundurularak, çevre kirliliğine neden olabilecek unsurların ne şekilde zararsız hale getirileceği ve bu hususta alınacak önlemlerin belirtilmesi istenmektedir.

Dünya'da ve ülkemizde bir sektör haline gelen ÇED çalışmaları, ÇED yönetmelikleri ışığında yürütülmektedir. Ülkemizde uygulanan ÇED yönetmeliğinde, ÇED' e yönelik temel kavramlar, ÇED süreçleri ve ÇED araştırması ile Seçme-Eleme ölçütlerinin hangi faaliyetleri kapsadığı belirlenmiştir. Yapılacak çalışmaları denetleme yetkisi ise Çevre ve Orman Bakanlığı'na verilmiştir.

Çevre bilimleri ve teknolojileri, günümüzde oldukça ileri bir düzeye ulaşmıştır. ÇED de giderek gelişen ve çok disiplinli bir yaklaşım içinde oluşturulmuş bir yapıya sahiptir. Bir ÇED çalışmasında tüm bilim ve mühendislik dallarından yararlanılır.

ÇED çalışmalarına özgü bazı yöntem ve teknikler de vardır. Bu yöntemlerin amacı verilerin en iyi ve anlaşılır bir biçimde sunulması olup, başlıcaları, Örtmeler (Etki Haritaları) Yöntemi, Kontrol Listeleri, Etkileşim Matrisleri, Ağ/Sistem Diyagramları ve Kestirim (Öngörü) Yöntemleri'dir. Benimsenen yöntemlerden birinden yada bir kaçından yararlanarak; su, hava, gürültü, biyolojik, kültürel ve sosyoekonomik ortamlarda oluşan etkiler değerlendirilmektedir.

Günümüzde, çevre sorunlarına yönelik çalışmalar, çoğu kez büyük harcamalar gerektiren proje ve mühendislik hizmetlerinde yoğunlaşmaktadır.. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kaynaklarının akılcı kullanımı zorunluluğu da göz önüne alındığında, tüm mühendislik hizmetleri, çevre açısından üzerinde durulması ve geliştirilmesi gereken hizmetler arasında yer almaktadır. Bu hizmetlerin ülkemizde gelişmesi ise büyük ölçüde bilimsel çalışmalarının artmasına ve bunların getireceği bilgilendirmenin etkin bir biçimde kullanılmasına bağlıdır.

Sunulan kitapta, gerekli olan bilgilerin olabildiğince yalınlaştırılıp sistemli bir biçimde sunulması için çaba gösterilmiştir. Bu çerçevede, sunulan teknik bilgilerin yanı sıra ÇED sorunlarına yaklaşım biçimleri gözetilerek, konunun kapsamı ve çok yönlülüğü de açıklanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla, kitabın yapılandırılmasında, günümüzdeki uygulamalar ile ÇED konusunda üzerinde durulması gereken konular arasında bir konumda kalınmıştır. Ne var ki, Çevre ancak kapsamlı bir ÇED uygulaması ile korunabilir. Bölüm arkadaşlarımla yönlendirmesi ile hazırlanan bu eserin çevrenin korunmasına katkıda bulunmasını diliyorum.

Bu arada, metnin bilgisayar ortamına aktarılması ve yapılan bazı düzeltmelerin işlenmesi hususunda Araş. Gör. Aslı Ülker GÜLER'in gösterdiği titizlik için, kendisine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
KISALTMALAR LİSTESİ	II
Bölüm 1. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) :Bazı kavramalar ve tanımlamalar	1
Bölüm 2. ÇED' in içeriği ve ilgili süreçler; Yeterlilik belgesi	16
Bölüm 3. ÇED' in aşamaları ve uygulama alanları.....	33
Bölüm 4. ÇED çalışmalarında kullanılan bazı yöntemler ve teknikler	62
Bölüm 5. Çeşitli ortamlarda çevresel etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesine genel bakış.....	114
Bölüm 6. Su ortamında etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi	115
Bölüm 7. Hava ortamında etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi.....	143
Bölüm 8. Gürültü açısından etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi	165
Bölüm 9. Ekolojik çevreye olan etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi.....	183
Bölüm 10. Kültürel çevreye olan etkilerin kestirimi ve değerlendirilmesi	199
Bölüm 11. Sosyoekonomik çevreye etkilerin kestirimi ve değerlendirilmesi.....	205
Bölüm 12. Çevresel kararların verilmesinde halkın katılımı ve önemi	210
Bölüm 13. ÇED' in geleceği, planlama ve izleme programı	220
Bölüm 14. ÇED raporlarının yazılmasında gözetilmesi gereken bazı hususlar ve örnekler	227
KAYNAKLAR	253
EKLER	
Ek 1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği: 17 Temmuz 2008 tarih ve 26939	
Sayılı Resmi Gazete	260
EK-I. ÇED uygulanacak projeler listesi	267
EK-II. Seçme –eleme kriterleri uygulanacak projeler listesi	270
EK-III. ÇED genel formatı.....	272
EK-IV. Proje tanıtım dosyasının hazırlanmasında esas alınan seçme eleme kriterleri	273
EK-V. Duyarlı yöreler	274